

Z ognjem in mečem.

Zgodovinski roman.

Polaki spisal Sienkiewicz. — Postavil Podraski.

Nadaljevanje.

„Vseh skupaj dvanajst mož in nekoliko ranjenih.“ odvrne gospod Longin.

„A ti gospod Mihael!“

„Okoli trideset, ker sem prvi udaril po njih.“

„A ti, gospod poročnik?“

„Toliko kakor gospod Longin.“

„A jaz samo dva. Pa recite sedaj sami, kdo je najboljši vojskovođa? . . . Nu, čemu smo prišli sem? Da nabereмо kaj novic o Krivonosu? Torej čujte, kaj vam povem. Največ novic sem nabral pa sam in sicer iz ust samega Bohuna. Čul sem, da stoji pri Kamenu in hoče baje popustiti obleganje, ker se ga je polastil straž. Toda še kaj več. Vem še nekaj, česar boste vsi iz sreče veselili.“

„Povejte vendar, za božjo voljo!“ reče Volodijevski. „Ste zvedeli kaj o naši revici?“

„Seveda, o njej, reši jo Gospod!“ odvrne Zagloba.

Gospod Skretuski se zravnil po koncu, pa kmalu zopet sede na klopi. Nastane taka tišina, da si lahko čul komarja, ki je brenčal na oknu.

„Je živa, to vem sedaj zanesljivo.“ začne zopet gospod Zagloba. „Je v rokah Bohunovih, Bog mi odpusti, da bi jo zadela sramota. Gospodje, to mi je pravil sam Bohun, ki je bil gotovo pripravljen, pohvaliti se s čim drugim.“

„Na kak način? Kako je to mogoče?“ vpraša razvnet gospod Skretuski.

„Strele me naj udari, ako lažem.“ odvrne slovesno gospod Zagloba. „Čujte, kaj mi je pravil Bohun, hotel se norčevati z menoj, predno sem mu zavézal jezik. „Ti si mar nasmil — je dejal — da si jo za kakoga kmeta pripeljal v Bar. Da sem mar jaz kmet, da se je nasilno polastim? Ali da morda nimam denarja, da radi tega ne norem oskrbeti, da se vrši najina poroka v Kijevu, da bi o beasu poroke tri sto sveč gorelo menihom v rokah, da proslavi mene, atamana in hetmana!“ In tako je ropotal z nogami ter gozil mi z nožem, ker si je mislil, da me s tem prestraši. Rečem mu: „Pse pojdi straži, mene ne!“

Mračno lice gospoda Skretuskega se razjasni pri teh besedah. Zaporedoma je igral na njem strah, upanje, radost in negotovost.

„Kje je? Kje?“ vpraša naglo. „Če le to veste, pa res ne vem, kako naj vam izkažem svojo hvaležnost.“

„Teja mi ni povedal, toda modri glavi ste dve besedi dovolj. Pomislite gospodje, da je neprestano uganjal burke z menoj, dokler ga nisem zavrnil. Rekel mi je: „Najpoprej te peljem h Krivonosu in potem bi te povabil na svatbo, toda sedaj je vojska, torej ta še ne bo kmalu!“ Preudarite, gospodje besede: „Še ne bo kmalu!“ Preudarite pa tudi: „Najpoprej h Krivonosu, a potem na svatbo,“ kar pomeni, da ni pri Krivonosu, marveč daleč, daleč proč od vojske.“

„Zlat človek ste!“ zakliče Volodijevski.

„Mislim sem spočetka,“ nadaljuje obrabren po pohvali gospod Zagloba, „da jo je poslal v Kijev, toda temu ni tako, ker mi je dejal, da pojde z njo na svatbo v Kijev, če pojde, torej ona še ni tam. On je tudi preveč prismeten, da bi jo bil odpravil tje, zakaj če se Hmelnički pomakne bliže k Rudeči Rusiji, b imogle litvske vojske zajeti Kijev.“

„Resnica, resnica!“ zakliče gospod Longin. „Kakor resnično je Bog svet, mogli bi res mnogi zavladati vam vaš razum.“

„Da, tudi jaz bi ne menjal z vsakim, ker bi se mi zdelo lahko pripetiti, da bi si kupil sena, mesto možgan. Na Litvi bi se mi to lahko pripetilo.“

„Že zopet svojo pričunja,“ reče Longin.

„Dovolite, da dokončam. Kakor vidimo, ni pri Krivonosu, niti v Kijevu.“

„Kje je torej?“

„V tem tihi vozlu.“

„Če si kaj zamišljujete, hitro povejte, ker sem ves v ognju,“ reče gospod Skretuski.

„Za Jampolom!“ odvrne gospod Zagloba ter bistro pogleda navzgor s svojim zdravim očesom.

„Kako veste to?“ vpraša Volodijevski.

„Kako vem? Poslušajte! Sedel sem v hlevu — kamor me je ukazal zapreti ta razbojnik, naj ga svoje pohrustajo za to — in okrog hleva so se razgovarjali okoli. Pristonim niko k steni ter slišim: „Sedaj bo šel najbrže ataman za Jampol,“ pravi eden, drugi pa reče: „Molči, ako ti je drago, življenje!“ Glavo stavim, da je ona za Jampolom.“

„Oj, kakor je Bog v nebesih!“

„Na Divja Polja je vendar ni odpeljal, torej mora tisti kje med Jampolom in Jahorlikom. Bil sem že enkrat v teh krajih, kjer se shajajo kraljevi in kanovi sodniki. V Jahorliki, kakor je vam znano, se rešujejo mnogi prepripi in takih preprirov se tam nikdar ne manjka. Nad Dnjestrom je polno Jarkov in drugih skrbnih mest in dupej, kjer žive ljudje, po sebi, ki ne poznajo nobene gosposke, prebivajo osamljeni v puščavi. Pri enem takem samotarju je najbrže skril, ker je tam najvarnejše zanj.“

„No, kako pa hočemo priti tje, ker nam Krivonos zapira pot,“ vpraša Longin. „Jampol je, kakor čujem, pravo razbojniško gnezdo.“

„Ko bi tudi desetkrat imel izgubiti glavo, pojdem vendar, da jo rešim,“ omeni Skretuski. „Preoblečem se, pa pojdem in ne prejgam poprej, da jo najdem.“

„In jaz s teboj, Jan!“ reče Volodijevski.

„Tudi jaz, kakor beša s teobano. Verjemite mi, da imam med vami največ izkušenosti, pa ker se mi je teobana pristavila do dobrega, vzamem pa duple (dudle).“

„Pa vtičnem se jaz že tak — priti — bečije!“ vpraša Longin.

„Gotovo!“ odgovori Zagloba. „Kadar se bo treba peljati preko Dnjestra, nas boste prenesli, kakor sveti Krištof.“

„Iz sreče se vam zahvaljujem, bratje!“ reče Skretuski. „Ter z radostjo sprejem vašo službo. V stiski in trpljenju se spoznajo pravi prijatelji; vidim torej, da me Bog še ni zapustil. Bo gđaj, da vam bi mogel kdaj povrniti!“

„Mi vsi smo kakor en mož!“ reče Zagloba. „Bo gđo blagoslovilo složno delovanje in videli boste, da bomo kmalu želi sad svojega truda.“

„Ne ostaja mi drugzega,“ reče po kratkem molčanju Skretuski, „nego da odpeljemo knezu nazaj naš polk ter se nemudoma podamo na pot. Pojdemo ob Dnjestru na Jampol in naprej do Jahorlika. Povsod jo homo iskali. Ker pa je, kakor upam, Hmelnički že pobit, ali pa vsaj bo pobit do onega časa, ko pridemo h knezu, nas tudi služba dalje ne bo ovirala. Prapori odrinejo brž ko ne na Ukrajino, da do dobrega pogave vstajo; to opravijo lahko tudi brez nas.“

„Počakajte, gospodje,“ omeni Volodijevski. „Za Hmelničkimi pride gotovo Krivonos na vrsto, pa lahko kar z vojsko odrinemo k Jampolu.“

„Ne, mi moramo biti poprej tam,“ odvrne Zagloba; „toda najpoprej treba odpeljati žrdelo, da imamo proste roke. Nadejam se, da nas bo knez vesel.“

„Posebno pa vas.“

„Gotovo za to, ker mu nesem same najbolje novice. Verjajte mi, da se nadejam nagrade.“

„Tore jna pot?“

„Do jutra moramo počakati,“ reče Volodijevski. „Sicer pa ima tu zapovedovati Skretuski; on je načelnik; jaz le povdarjam, da mi vsi konji počepajo na poti, če odrinemo danes.“

„Vem, da je to nemogoče,“ odvrne Skretuski. „toda nadejam se, da po dobrem nakrmljenju moremo jutri iti na pot.“

Druzega jutra so odrinili. Po knezovem naročilu bi se imeli vrniti v Zbaraž ter tam čakati daljših ukazov. Vrnili so se torej na Kužmin na stran od Felština k Voločiski, od koder je držala pot na Hlebanovko, staar cesta v Zbaraž. Pot je bila odurna, ker je deževalo, toda mirna; samo gospod Longin, ki je šel s sto jezdec naprej, je pomandral nekoliko svojeglavnežev, ki so se zbrali kraljevi vojski za hrbtom. ešle v Voločiski se ustavijo, da si na noč počijejo.

Toda komaj so po dolgi poti sladko zaspali, zbudil jih hrup; straže naznanijo, da se bliža nek oddelek jezdecev. Vendar takoj pride tudi novica, da je le tatarski prapor Veršuljev, torej domačini. Gospod Zagloba, Longin in mali Volodijevski so se takoj zbrali v sobani gospoda Skretuskega, a za njim za petami plane, kakor vihar, častnik lahkega prapora, zasopljeno, ves pokrit z blatom.

„Gospod Veršulj!“ zakliče zagledavši ga Skretuski.

„Ja zsem!“ odvrne prišlec, ne moogče priti k sapi.

„Od kneza?“

„Da . . .“

„Kake novice prinesete? Je že po Hmelničkem?“

„Konec je ljudovlade!“

„Za rane Kristusove, kaj pravite, gospod? Poraz?“

„Poraz, onečastenje, sramota! . . . Brez bitke! . . . Strah! . . . O, o!“

„Ušesom ni mogoče verjeti! Govorite no, za Boga živega! Vladni možje.“

„Zbežali so.“

„Kje je naš knez?“

„Beži . . . brez vojske . . . Prišel sem od kneza . . . On naroča . . . bežati v Lvov brez odloga . . . gredo za nami.“

„Kdo? Veršulj? Veršulj? zbrhitaj se! Kdo gre?“

„Hmelnički! Tatarji!“

„Vimenu Očeta, Sina in Svetega Duha!“ zakriči Zagloba. „Zemlja se nam odpra pod nogami!“

Toda Skretuski spozna, kaj se godi.

„Pozneje se homo pomenili,“ reče, „sedaj urno na konje!“

„Na konje! Na konje!“

Konjska kopita Veršuljevih Tatarjev so že kresala pod okni, prebivalci prebujeni s prihodom vojske, so vrel iz hiš s svetilnicami in bakljami v rokah. Novica je spreletela kakor blisk celo mesto. Takoj začne biti plat zvona. Še pred minuto tiho mesto je mahoma oživelo, napolnilo se a krčki konjskim topotom, s klici povelj in vpitjem lidov.

Meščani so hoteli oditi z vojsko ter zapregali vozove, nakladali na nje žene, otroke in posteljno opravo; župan na čelu nekoliko meščanom je prišel prosit Skretuskega, naj bi ne šel sam, marveč dovolji, da gredo prebivalci z njim v Tarnopol. Gospod Skretuski ni hotel niti slišati o tem, ker mu je bilo odločno ukazano, oditi nemudoma v Lvov.

Tako so tudi učinili; še le na poti je Veršulj pripovedoval tovarišem, kaj se je zgodilo.

„Od časa, kar obstoji ljudovlada,“ je dejal, „ni še doživela takeng poraza. Cecora, Žolte Vode, Korsun, vse ni nič proti temu!“

Skretuski, Volodijevski in Longin Podbipeta sose sklanjali konje mna vratove, prijemali se za glavo ter dvigajoč roke proti nebu, govorili:

„To pa res ni verjeti . . . Kje pa je bil knez?“

„Njega so nalašč odstranili, da še svoje lastne divitije ni vodil.“

„Kdo je bil poveljnik?“

„Vsi in nobeden. Dolgo že služim, na vojski sem si skrhal zobe, pa takih bitek in takih poveljnikov še nisem videl.“

Zagloba, ki Veršulju ni bil posebno naklonjen, ker ag je le malo poznal, začne odmajevati z glavo in cmokati z usti; naposled reče:

„Čujte gospod! Če se le niste zmotili ter nemara kako majhno prasko smatrate za splošno bitko, ker to, kar pripovedujete, noben pameten človek ne more verjeti.“

„Verjame, da ne more, toda rad dam svojo glavo da bi le ne bilo resnično.“

„Kako ste po porazu prišli v Voločisko? Saj menda vendar ne smem misliti, da ste prvi pokazali pete sovražniku? Kje je armada? Kam je zbežala? Kaj se je zgodilo z njo? Zakaj vse begunci niso prehiteli? Na vsa ta vprašanja ne morem najti pojasnila.“

100% pravi
turški tobak

HELMAR

15
cents
for
10

TURKISH CIGARETTES

Cigarete se dele v dva glavna razreda—Turške in 'druge.'
Možki, ki so moderni in poznajo okus, kade "Turške."

Nekteri možki kade "druge", da stem hraniljo.
Ne delajte te napake. Prave turške Helmarice so več kot vredne one razlike v cenl.

Smaragos

Izdelovatelji najfinejše vrste turških in egiptovskih cigaret po sem svetu.

Quality-Superb